

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUĐOK SÚDNEHO DVORA (štvrtá komora)

z 9. novembra 2023*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Nekalé podmienky v spotrebiteľských zmluvách – Zmluva o spotrebiteľskom úvere – Smernica 93/13/EHS – Článok 1 ods. 2 – Zmluvná podmienka odrážajúca kogentné zákonné ustanovenie – Článok 3 ods. 1, článok 4 ods. 1, článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 – Klauzula o predčasnej splatnosti – Súdne preskúmanie – Proporcionalita vo vzťahu k nesplneniu zmluvných povinností zo strany spotrebiteľa – Články 7 a 38 Charty základných práv Európskej Únie – Zmluva zabezpečená záložným právom na nehnuteľnosť – Mimosúdny predaj obydľia spotrebiteľa“

Vo veci C-598/21,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Krajského súdu v Prešove (Slovensko), z 13. septembra 2021 a doručený Súdnemu dvoru 28. septembra 2021, ktorý súvisí s konaním:

SP,

CI

proti

Všeobecnej úverovej banke a. s.,

SÚDNY DVOR (štvrtá komora),

v zložení: predseda štvrtej komory C. Lycourgos, sudcovia O. Spineanu-Matei (spravodajkyňa), J.-C. Bonichot, S. Rodin a L. S. Rossi,

generálna advokátka: L. Medina,

tajomník: M. Ferreira, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 26. októbra 2022,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- SP a CI, v zastúpení: L. Riedl, advokát,
- Všeobecná úverová banka a. s., v zastúpení: M. Hrbek, advokát,

* Jazyk konania: slovenčina.

- slovenská vláda, v zastúpení: pôvodne B. Ricziová a následne E. V. Drugda, splnomocnené zástupkyne,
- Európska komisia, v zastúpení: G. Goddin, R. Lindenthal a N. Ruiz García, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 12. januára 2023,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“) v spojení s jej článkami 7 a 38, smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, 1993, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288), článku 3 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/29/ES z 11. mája 2005 o nekalých obchodných praktikách podnikateľov voči spotrebiteľom na vnútornom trhu, a ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 84/450/EHS, smernice Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 („smernica o nekalých obchodných praktikách“) (Ú. v. EÚ L 149, 2005, s. 22), článku 2 ods. 2 písm. a) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS (Ú. v. EÚ L 133, 2008, s. 66), zmenenej smernicou Komisie 2011/90/EÚ zo 14. novembra 2011 (Ú. v. EÚ L 296, 2011, s. 35) (ďalej len „smernica 2008/48“), ako aj zásady efektivity.
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi SP a CI na jednej strane a Všeobecnou úverovou bankou a. s. (ďalej len „VÚB“), bankovou inštitúciou, na druhej strane vo veci zdržania sa mimosúdneho výkonu záložného práva predajom nehnuteľnosti predstavujúcej ich obydlie, ktoré zabezpečuje úverovú zmluvu uzavretú medzi týmito zmluvnými stranami.

Právny rámec

Právo Únie

Smernica 93/13

- 3 V trinástom a šestnástom odôvodnení smernice 93/13 sa uvádza:

„Keďže sa v zákonných alebo regulačných opatreniach členských štátov, ktoré priamo alebo nepriamo určujú podmienky spotrebiteľských zmlúv, nepredpokladá, že budú obsahovať nekalé podmienky; keďže sa z toho dôvodu nejaví potrebné zaoberať sa podmienkami odrážajúcimi povinné zákonné alebo regulačné opatrenia a zásady alebo ustanovenia medzinárodných dohovorov, ktorých zmluvnou stranou sú členské štáty alebo spoločenstvo; keďže v tomto ohľade znenie ‚kogentné zákonné alebo regulačné opatrenia‘ uvedené v článku 1 ods. 2 tiež zahŕňa pravidlá, ktoré podľa zákona platia medzi zmluvnými stranami za predpokladu, že neboli vytvorené žiadne iné dohody;

...

keďže hodnotenie nekalého charakteru podmienok podľa vybraných všeobecných kritérií najmä pri predaji alebo dodávkach verejného charakteru, ktoré zabezpečujú kolektívne služby, berúc do úvahy spoločnú zodpovednosť medzi užívateľmi, musí byť doplnené systémom celkového vyhodnotenia rôznych príslušných záujmov; keďže toto predstavuje požiadavku dôvery [dobrej viery – *neoficiálny preklad*]; keďže pri hodnotení dobrej viery sa musí brať ohľad najmä na stabilitu zmluvného postavenia strán bez ohľadu na to, či spotrebiteľ bol stimulovaný k súhlasu s podmienkami a či tovar alebo služby boli predávané na osobitnú objednávku spotrebiteľa; keďže požiadavka dobrej viery môže byť splnená predajcom alebo dodávateľom, keď s inou stranou, ktorej oprávnené záujmy brali do úvahy, zaobchádzajú čestne a rovnocenne.“

4 Podľa článku 1 tejto smernice:

„1. Účelom tejto smernice je aproximovať zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia členských štátov, ktoré sa [týkajú] nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom.

2. Zmluvné podmienky, ktoré odrážajú záväzné zákonné alebo regulačné ustanovenia a ustanovenia alebo zásady medzinárodných dohovorov, ktorých sú členské štáty alebo spoločenstvo zmluvnou stranou, najmä v oblasti dopravy, nepodliehajú ustanoveniam tejto smernice.“

5 Článok 3 ods. 1 uvedenej smernice znie takto:

„Zmluvná podmienka, ktorá nebola individuálne dohodnutá, sa považuje za nekalú, ak napriek požiadavke dôvery [dobrej viery – *neoficiálny preklad*] spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy, ku škode spotrebiteľa.“

6 Článok 4 ods. 1 tejto smernice stanovuje:

„Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia článku 7, nekalosť zmluvných podmienok sa hodnotí so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, na ktoré bola zmluva uzatvorená a na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy, v dobe uzatvorenia zmluvy a na všetky ostatné podmienky zmluvy alebo na inú zmluvu, od ktorej závisí.“

7 Článok 6 ods. 1 smernice 93/13 stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva, neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok.“

8 Článok 7 ods. 1 tejto smernice znie:

„Členské štáty zabezpečia, aby v záujme spotrebiteľov a subjektov hospodárskej súťaže existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvislému uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzavretých so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov.“

Smernica 2005/29

- 9 Článok 3 smernice 2005/29, nazvaný „Rozsah pôsobnosti“, v odseku 1 stanovuje:

„Táto smernica sa uplatňuje na nekalé obchodné praktiky podnikateľov voči spotrebiteľom tak, ako sú ustanovené v článku 5, pred, počas a po uskutočnení obchodnej transakcie vo vzťahu k produktu.“

Smernica 2008/48

- 10 Odôvodnenie 10 smernice 2008/48 uvádza:

„Rozsah harmonizácie určuje vymedzenie pojmov v tejto smernici. Povinnosť členských štátov vykonávať ustanovenia tejto smernice by sa preto mala obmedziť na jej rozsah pôsobnosti určený týmto vymedzením pojmov. Touto smernicou by však nemalo byť dotknuté uplatňovanie ustanovení tejto smernice členskými štátmi v súlade s právom Spoločenstva v oblastiach, na ktoré sa jej rozsah pôsobnosti nevzťahuje...“

- 11 Podľa článku 2 ods. 2 písm. a) tejto smernice:

„Táto smernica sa nevzťahuje na:

- a) zmluvy o úvere, ktoré sú zabezpečené buď hypotékou, alebo iným porovnateľným zabezpečením, ktoré sa v členskom štáte bežne používa na nehnuteľný majetok, alebo sú zabezpečené právom týkajúcim sa nehnuteľného majetku.“

Slovenské právo

Občiansky zákonník

- 12 Ustanovenie § 53 zákona č. 40/1964 Zb. – Občiansky zákonník, v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej (ďalej len „Občiansky zákonník“), upravuje nekalé podmienky v spotrebiteľských zmluvách. Tento paragraf v odseku 9 stanovuje:

„Ak ide o plnenie zo spotrebiteľskej zmluvy, ktoré sa má vykonať v splátkach, môže dodávateľ uplatniť právo podľa § 565 najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva.“

- 13 Ustanovenie § 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka stanovuje:

„Zmluvné podmienky upravené spotrebiteľskou zmluvou sa nemôžu odchýliť od tohto zákona v neprospech spotrebiteľa. Spotrebiteľ sa najmä nemôže vopred vzdať svojich práv, ktoré mu tento zákon alebo osobitné predpisy na ochranu spotrebiteľa priznávajú alebo si inak zhoršiť svoje zmluvné postavenie.“

- 14 Podľa § 151j ods. 1 tohto zákonníka:

„Ak pohľadávka zabezpečená záložným právom nie je riadne a včas splnená, môže záložný veriteľ začať výkon záložného práva. V rámci výkonu záložného práva sa záložný veriteľ môže uspokojiť spôsobom určeným v zmluve alebo predajom zálohu na dražbe podľa osobitného zákona... alebo domáhať sa

uspokojenia predajom zálohu podľa osobitných zákonov... ak tento zákon alebo osobitný zákon neustanovuje inak.“

15 Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že toto ustanovenie obsahuje prvú poznámku pod čiarou vloženú za slovné spojenie „podľa osobitného zákona“, ktorá odkazuje na zákon č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách a o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov, a druhú poznámku vloženú za slovné spojenie „podľa osobitných zákonov“, ktorá odkazuje na zákon 160/2015 Z. z. – Civilný sporový poriadok a zákon č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok).

16 Ustanovenie § 151m Občianskeho zákonníka stanovuje:

„(1) Predať záloh spôsobom určeným v zmluve o zriadení záložného práva alebo na dražbe môže záložný veriteľ najskôr po uplynutí 30 dní odo dňa oznámenia o začatí výkonu záložného práva záložcovi a dlžníkovi, ak osoba dlžníka nie je totožná s osobou záložcu, ak osobitný zákon neustanovuje inak. Ak je záložné právo registrované v registri záložných práv a deň registrácie začatia výkonu záložného práva v registri záložných práv je neskorší, ako deň oznámenia o začatí výkonu záložného práva záložcovi a dlžníkovi a ak osoba dlžníka nie je totožná s osobou záložcu, 30-dňová lehota začína plynúť odo dňa registrácie začatia výkonu záložného práva v registri záložných práv.

(2) Záložca a záložný veriteľ sa môžu po oznámení o začatí výkonu záložného práva dohodnúť, že záložný veriteľ je oprávnený predať záloh spôsobom dohodnutým v zmluve o zriadení záložného práva alebo na dražbe aj pred uplynutím lehoty podľa odseku 1.

(3) Záložný veriteľ, ktorý začal výkon záložného práva s cieľom uspokojiť svoju pohľadávku spôsobom dohodnutým v zmluve o zriadení záložného práva, môže kedykoľvek počas výkonu záložného práva zmeniť spôsob výkonu záložného práva a predať záloh na dražbe alebo domáhať sa uspokojenia predajom zálohu podľa osobitných zákonov. Záložný veriteľ je povinný informovať záložcu o zmene spôsobu výkonu záložného práva.“

17 Ustanovenie § 565 tohto zákonníka znie takto:

„Ak ide o plnenie v splátkach, môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, len ak to bolo dohodnuté alebo v rozhodnutí určené. Toto právo však môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky.“

Exekučný poriadok

18 Ustanovenie § 63 ods. 3 Exekučného poriadku stanovuje, že exekúciu predajom nehnuteľnosti možno vykonať len výnimočne po tom, čo ju schválil súd, ak sú voči dotknutej osobe vedené viaceré exekúcie, v ktorých sa vymáhajú pohľadávky prevyšujúce v súhrne 2 000 eur a exekútor preukáže, že peňažná pohľadávka nemôže byť vymožená iným spôsobom.

Zákon o dobrovoľných dražbách

19 Ustanovenie § 16 zákona o dobrovoľných dražbách v odseku 1 stanovuje, že predaj na dražbe možno uskutočniť len na základe zmluvy podpísanej medzi navrhovateľom dražby s dražobníkom.

- 20 Podľa § 17 tohto zákona je dražobník povinný vyhlásiť konanie dražby oznámením o dražbe. Ak je predmetom dražby byt, dom, iná nehnuteľnosť, podnik alebo jeho organizačná zložka alebo ak najnižšie podanie presiahne 16 550 eur, uverejní dražobník oznámenie o dražbe v registri dražieb najmenej 30 dní pred začatím dražby. Taktiež bezodkladne zašle oznámenie o dražbe príslušnému ministerstvu na uverejnenie v *Obchodnom vestníku*, ako aj osobe, ktorá o dražbu požiadala, dlžníkovi záložného veriteľa a vlastníkovi veci, ktorá bola predmetom dražby, ak je iný ako dlžník.
- 21 Ustanovenie § 21 ods. 2 uvedeného zákona stanovuje:
- „V prípade, ak sa spochybňuje platnosť záložnej zmluvy alebo boli porušené ustanovenia tohto zákona, môže osoba, ktorá tvrdí, že tým bola dotknutá na svojich právach, požiadať súd, aby určil neplatnosť dražby. Právo domáhať sa určenia neplatnosti dražby zaniká, ak sa neuplatní do troch mesiacov odo dňa príklepu okrem prípadu, ak dôvody neplatnosti dražby súvisia so spáchaním trestného činu a zároveň ide o dražbu domu alebo bytu, v ktorom má predchádzajúci vlastník predmetu dražby v čase príklepu hlásený trvalý pobyt podľa osobitného predpisu; v tomto prípade je možné domáhať sa neplatnosti dražby aj po uplynutí tejto lehoty...“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 22 Dňa 9. februára 2012 VÚB poskytla žalobcom vo veci samej SP a CI spotrebiteľský úver, ktorý mal byť splácaný počas obdobia 20 rokov a ktorý bol zabezpečený záložným právom na nehnuteľnosť, a to na rodinný dom, v ktorom mali žalobcovia vo veci samej a iné osoby trvalý pobyt (ďalej len „predmetná zmluva o úvere“).
- 23 Pred týmto dátumom žalobcovia vo veci samej od roku 2004 uzavreli viacero ďalších spotrebiteľských úverov so spoločnosťou Consumer Finance Holding a. s. (ďalej len „CFH“), s ktorou bola VÚB v tom čase hospodársky prepojená. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že VÚB takmer celú sumu poskytnutú SP a CI na základe predmetnej zmluvy o úvere použila na splatenie úverov poskytnutých spoločnosťou CFH, ktoré už nedokázali splácať. Okrem toho ešte pred uzavretím predmetnej zmluvy o úvere im VÚB poskytla viacero spotrebiteľských úverov, ktorých výšku jednostranne určila a ktoré tiež vo veľkej miere vyčlenila na splatenie dlhov a nákladov vyplývajúcich z predchádzajúcich úverov poskytnutých SP a CI, či už ňou samotnou, alebo spoločnosťou CFH.
- 24 V januári 2013, menej ako jeden rok po uzavretí predmetnej zmluvy o úvere, VÚB vzhľadom na to, že žalobcovia vo veci samej boli platobne neschopní, požadovala vrátenie celej sumy dlžnej v zmysle tejto zmluvy, a to na základe klauzuly o predčasnej splatnosti celého dlhu obsiahnutej v uvedenej zmluve (ďalej len „klauzula o predčasnej splatnosti“). V apríli 2013 VÚB oznámila SP a CI svoje rozhodnutie o realizácii výkonu záložného práva predajom nehnuteľnosti formou „dobrovoľnej“ dražby, teda mimosúdnu dražbou.
- 25 Ako vyplýva z návrhu na začatie prejudiciálneho konania, tento druh predaja formou mimosúdnej dražby uskutočňujú súkromné osoby. Po tom, čo veriteľ jednostranne stanovil výšku pohľadávky, dražobník predá predmetnú nehnuteľnosť bez akéhokoľvek súdneho konania a bez toho, aby súd vopred mohol preskúmať dôvodnosť výšky pohľadávky alebo proporcionalitu predaja vo vzťahu k výške pohľadávky. Napriek nesúhlasu spotrebiteľov zákon túto dražbu označuje ako „dobrovoľnú“. Proces dobrovoľnej dražby môže veriteľ iniciovať 30 dní od oznámenia výkonu záložného práva.

- 26 Žalobcovia vo veci samej podali na Okresný súd Prešov (Slovensko) návrh na zdržanie sa výkonu záložného práva predajom rodinného domu. Tento prvostupňový súd ich návrh zamietol prvým rozsudkom, ktorý opätovne potvrdil po vrátení veci, a to bez ohľadu na to, že ho Krajský súd v Prešove (Slovensko) zrušil. Podľa uvedeného prvostupňového súdu z judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vyplýva, že z rozsudku z 10. septembra 2014, Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189), nemožno vyvodiť, že ustanovenia smernice 93/13 by bránili slovenskej právnej úprave, ktorá umožňuje mimosúdny výkon záložného práva formou predaja nehnuteľnosti, ktorú spotrebiteľ poskytol ako zábezpeku, na dobrovoľnej dražbe, aj keď ide o jeho obydlie a zabezpečená pohľadávka je založená na zmluve obsahujúcej nekalé podmienky.
- 27 Žalobcovia vo veci samej podali proti tomuto druhému rozsudku odvolanie na Krajský súd v Prešove, ktorý je vnútroštátnym súdom podávajúcim návrh na začatie prejudiciálneho konania, pričom trvali na ich návrhu na zdržanie sa mimosúdneho predaja ich obydlia a odvolávali sa najmä na porušenie ich práv v postavení spotrebiteľov.
- 28 Vnútroštátny súd sa domnieva, že ochrana pred neprimeranými zásahmi do práv spotrebiteľov vrátane ich práva na obydlie je osobitne dôležitá pred uskutočnením predaja nehnuteľnosti. Slovenské hmotné právo nestanovuje žiadnu inú možnosť ochrany *ex ante*, takže spotrebiteľia v prípade dobrovoľnej dražby ich obydlia nemajú inú možnosť než podať žalobu o zdržanie sa výkonu záložného práva formou tohto predaja.
- 29 Tento súd spresňuje, že v prejednávanej veci sa predmetná zmluva o úvere vzťahovala na obdobie 20 rokov a VÚB uplatnila klauzulu o predčasnej splatnosti úveru menej než jeden rok po uzavretí tejto zmluvy z dôvodu omeškania so splátkou vo výške 1 106,50 eura. Hodnota rodinného domu, ktorý je predmetom mimosúdneho predaja, je najmenej 30-krát vyššia ako suma, pre ktorú VÚB vyhlásila predčasnú splatnosť úveru a pristúpila k výkonu záložného práva.
- 30 Vnútroštátny súd uvádza, že podľa slovenského práva uplatnenie klauzuly o predčasnej splatnosti, o akú ide vo veci samej, podlieha len jedinej podmienke, a to trojmesačnému omeškaniu s platbou a upozorneniu zo strany veriteľa v dodatočnej lehote nie kratšej ako pätnásť dní.
- 31 Táto právna úprava, ako aj judikatúra Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uvedená v bode 26 tohto rozsudku by teda mohli byť v rozpore s právom Únie a najmä so zásadou proporcionality, keďže umožňujú predaj nehnuteľnosti, v ktorej má spotrebiteľ trvalý pobyt, a to aj v prípade menej závažného porušenia zmluvy.
- 32 Okrem toho podľa vnútroštátneho súdu bez ohľadu na ochranu, ktorú poskytujú články 7, 38 a 47 Charty, smernice 93/13 a 2005/29, ako aj zásada efektivity, vnútroštátna právna úprava týkajúca sa výkonu záložného práva na nehnuteľnosť formou dobrovoľnej dražby nehnuteľnosti predstavujúcej obydlie spotrebiteľov, ako ju vykladá Najvyšší súd Slovenskej republiky, neprikladá dostatočný význam ochrane rodinného obydlia a nezohľadňuje možnosť iných prostriedkov výkonu záložného práva. Ako ukazuje prax, poskytovanie úverov spotrebiteľom má veľmi škodlivé dôsledky pre týchto spotrebiteľov a ich rodiny.
- 33 Pokiaľ ide o uplatnenie smernice 2005/29, vnútroštátny súd zastáva názor, že prax poskytovania úveru na účely splatenia dlhov vyplývajúcich z jedného alebo viacerých predchádzajúcich úverov nemôže byť vylúčená zo súdneho preskúmania na základe tejto smernice. Vnútroštátny súd sa domnieva, že okolnosti, za ktorých bola uzavretá zmluva o predmetnom spotrebiteľskom úvere,

predstavujú nekalé obchodné praktiky, ktoré by mali spadať do pôsobnosti uvedenej smernice. Okrem toho, hoci nekalé obchodné praktiky priamo nespôsobujú neplatnosť predmetného právneho úkonu, majú vplyv na posúdenie nekalej povahy zmluvných podmienok.

- 34 Pokiaľ ide o uplatnenie smernice 2008/48, tento súd sa domnieva, že úver poskytnutý na účely splatenia dlhov vyplývajúcich z predchádzajúcich úverov nezodpovedá ani jej cieľu, ani cieľu smernice, ktorá jej predchádzala.
- 35 Okrem toho, hoci zmluvy o úvere, ktoré sú zabezpečené hypotékou alebo právom týkajúcim sa nehnuteľného majetku, sú vylúčené z pôsobnosti smernice 2008/48, v prejednávanej veci predmetná zmluva o úvere neuvádza účel úveru a zodpovedá požiadavkám uplatniteľným na zmluvy o spotrebiteľskom úvere. Táto zmluva o úvere nie je ani zabezpečená hypotékou, ani určená na financovanie kúpy nehnuteľného majetku, ale slúžila na zabezpečenie splatenia predchádzajúcich spotrebiteľských úverov. Za týchto okolností existuje úzka súvislosť medzi uvedenou zmluvou o úvere a zmluvami o spotrebiteľskom úvere, ktoré predtým uzavreli SP a CI, takže vnútroštátny súd sa pýta, či takáto situácia spadá do pôsobnosti smernice 2008/48.
- 36 Napokon na účely určenia presnej výšky dlhu žalobcov vo veci samej sa vnútroštátny súd pýta, či je prístup, ktorý Súdny dvor zaujal v rozsudku z 21. apríla 2016, Radlinger a Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283), uplatniteľný v prejednávanej veci.
- 37 Za týchto okolností Krajský súd v Prešove rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Článok 47 [Charty] v spojení s článkami 7 a 38 [tejto Charty], smernica [93/13], smernica [2005/29], ako aj princíp efektivity práva Európskej únie bránia takej právnej úprave, akou je § 53 ods. 9 a § 565 Občianskeho zákonníka, podľa ktorých pri predčasnej splatnosti sa nezohľadňuje proporcionalita tohto úkonu, najmä závažnosť porušenia povinnosti spotrebiteľov v pomere k výške úveru a dobe jeho splácania?

V prípade zápornej odpovede na [prvú] otázku...:

2. a) Článok 47 [Charty] v spojení s článkami 7 a 38 [tejto Charty], smernica 93/13, smernica 2005/29, ako aj princíp efektivity práva Európskej únie bránia takej judikatúre, ktorá meritórne nezadrží vykonanie záložného práva súkromnou dražbou nehnuteľnosti predstavujúcej obydlie spotrebiteľov prípadne iných osôb a súčasne nezohľadňuje závažnosť porušenia povinnosti spotrebiteľa vo vzťahu k výške úveru a úverovému obdobiu, aj keď existuje iný spôsob uspokojenia pohľadávky poskytovateľa úveru súdnou exekúciou, v rámci ktorej predaj obydlija zaťaženého záložným právom nie je prioritným?
- b) Má sa článok 3 ods. 1 smernice 2005/29 vykladať tak, že ochrana spotrebiteľa pred nekalými obchodnými praktikami pri úverovaní spotrebiteľov sa vzťahuje aj na akékoľvek spôsoby uspokojovania pohľadávky poskytovateľa úveru vrátane kontraktácie nového úveru dohodnutého na úhradu záväzkov z predchádzajúceho úveru?
- c) Má sa smernica 2005/29 vykladať tak, že za nekalú obchodnú prax sa považuje aj konanie dodávateľa, ktorý poskytuje opakovane úvery spotrebiteľovi, ktorý nie je schopný splácať úvery a to tak, že vzniká z toho reťaz úverov, ktoré dodávateľ spotrebiteľovi reálne nevypláca, ale si ich dodávateľ prijíma na splnenie predchádzajúcich úverov a celkových nákladov na úvery?

- d) Má sa článok 2 ods. 2 písm. a) smernice [2008/48] v spojení s jej odôvodnením 10 vykladať tak, že nevyklučuje pôsobnosť tejto smernice ani na prípady úveru, ktorý má všetky znaky spotrebiteľského úveru, nebol dohodnutý účel úveru, bez nepatrnej časti celý úver si poskytovateľ úveru vymienil na úhradu predchádzajúcich spotrebiteľských úverov, no na zabezpečenie sa dohodlo záložné právo na nehnuteľnosť?
- e) Má sa rozsudok z 21. apríla 2016, Radlinger a Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283), vykladať v tom zmysle, že sa vzťahuje aj na zmluvu o poskytnutí úveru spotrebiteľovi, ak sa takouto zmluvou časť poskytnutého úveru určila na úhradu nákladov dodávateľa úveru?“

Konanie na Súdnom dvore

- 38 Podaním doručeným do kancelárie Súdneho dvora 22. februára 2023 VÚB v prvom rade navrhla, aby sa na základe článku 100 ods. 2 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora konštatovalo, že Súdny dvor už nemá právomoc rozhodovať vo veci, keďže spor vo veci samej sa stal bezpredmetným. Subsidiárne VÚB navrhla, aby Súdny dvor nariadil opätovné začatie ústnej časti konania podľa článku 83 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora.
- 39 Podaním doručeným do kancelárie Súdneho dvora 9. augusta 2023 VÚB opätovne požiadala o opätovné začatie ústnej časti konania.
- 40 Po prvé, pokiaľ ide o hlavný návrh obsiahnutý v podaní podanom 22. februára 2023, VÚB vyhlasuje, že sa s účinnosťou od 14. februára 2023 vzdala záložného práva zatažujúceho nehnuteľnosť, ktoré zabezpečuje predmetnú zmluvu o úvere, takže spor vo veci samej sa stal bezpredmetným a už nie je potrebné rozhodnúť o tomto návrhu na začatie prejudiciálneho konania.
- 41 Okrem toho listom doručeným do kancelárie Súdneho dvora 21. apríla 2023 VÚB informovala Súdny dvor, že súhlasila s postúpením dlhu žalobcov vo veci samej tretej osobe, ktorá medzičasom tento dlh splatila. Aj z tohto dôvodu sa spor vo veci samej stal bezpredmetným.
- 42 Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora pri otázkach týkajúcich sa výkladu práva Únie položených vnútroštátnym súdom v rámci právnej úpravy a skutkových okolností, ktoré tento súd vymedzí na svoju vlastnú zodpovednosť a ktorých správnosť Súdnemu dvoru neprináleží preverovať, platí prezumpcia relevantnosti. Z ustálenej judikatúry však tiež vyplýva, že konanie, ktoré upravuje článok 267 ZFEÚ, je nástrojom spolupráce medzi Súdny dvorom a vnútroštátnymi súdmi, prostredníctvom ktorého Súdny dvor poskytuje týmto súdom výklad práva Únie potrebný na vyriešenie sporov, ktoré prejednávajú. Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa neodôvodňuje formulovaním poradných názorov na všeobecné alebo hypotetické otázky, ale potrebou efektívneho vyriešenia sporu. Ak sa teda zdá, že spor vo veci samej sa stal bezpredmetným, takže položené otázky už zjavne nie sú relevantné na vyriešenie tohto sporu, Súdny dvor musí rozhodnúť o zastavení konania (pozri v tomto zmysle rozsudok z 24. novembra 2022, Banco Cetelem, C-302/21, EU:C:2022:919, body 26, 27, 31 a 32, ako aj citovaná judikatúra).
- 43 V tomto kontexte Súdny dvor 14. marca 2023 a 26. mája 2023 zaslal vnútroštátnemu súdu žiadosť o vysvetlenie s cieľom zistiť, či okolnosti, ktoré uvádza VÚB, skutočne ukončia spor vo veci samej a či sú odpovede na otázky položené Súdnemu dvoru naďalej potrebné na vyriešenie sporu vo veci samej a prípadne z akých dôvodov.

- 44 Listami z 5. apríla 2023 a 12. júna 2023 vnútroštátny súd uviedol, že ani vzdanie sa záložného práva na nehnuteľnosť, ani postúpenie dlhu nemali za následok, že spor vo veci samej sa stal bezpredmetným, a to v podstate z dôvodu, že neboli splnené podmienky platnosti stanovené na tento účel vnútroštátnym právom. Na jednej strane tento súd spresňuje, že súd neschválil jednostranné vzdanie sa záložného práva zo strany banky VÚB, keďže na zánik takéhoto záložného práva vzdaním sa tohto práva je nevyhnutná dohoda s dlžníkmi. Na druhej strane vnútroštátny súd zdôrazňuje, že ak by v súlade s vnútroštátnou právnou úpravou došlo k cesii pohľadávky banky VÚB, všetky práva žalobcov vo veci samej ako spotrebiteľov by boli zachované.
- 45 Vzhľadom na vysvetlenia poskytnuté vnútroštátnym súdom sa treba domnievať, že spor vo veci samej si zachováva svoj predmet, a teda že položené otázky sú naďalej relevantné pre vyriešenie tohto sporu. Z toho dôvodu treba o návrhu na začatie prejudiciálneho konania rozhodnúť.
- 46 Pokiaľ ide v druhom rade o návrh na opätovné začatie ústnej časti konania, VÚB vo svojom subsidiárnom návrhu podanom do kancelárie Súdneho dvora 22. februára 2023 v podstate tvrdí, že v niektorých bodoch nesúhlasí s návrhmi generálnej advokátky, ktoré sa zakladajú na chybných skutočnostiach, takže je potrebné objasniť skutkový a/alebo právny kontext prejudiciálnych otázok. Okrem toho VÚB vo viacerých ohľadoch spochybňuje výklad smerníc uvádzaných v týchto otázkach, ktorý vykonala generálna advokátka vo svojich návrhoch.
- 47 Podaním doručeným do kancelárie Súdneho dvora 9. augusta 2023 VÚB na podporu svojho návrhu na opätovné začatie ústnej časti konania na jednej strane oznamuje Súdnemu dvoru, že v ten istý deň podala na Ústavný súd Slovenskej republiky ústavnú sťažnosť proti rozhodnutiu vnútroštátneho súdu z 12. júna 2023, ktorým tento súd rozhodol o zamietnutí jej návrhu na späťvzatie návrhu na začatie konania o prejudiciálnej otázke napriek tomu, že VÚB sa vzdala záložného práva na nehnuteľnosť a postúpila dlh, ako sa uvádza v bode 44 tohto rozsudku. VÚB však nenavrhol, aby tento súd vzal späť svoj návrh na začatie prejudiciálneho konania s ohľadom na tieto akty, ale chcela Súdny dvor informovať o všetkých skutočnostiach, ktoré by mohli ovplyvniť pokračovanie prejudiciálneho konania v súlade s článkom 100 ods. 2 rokovacieho poriadku. Toto vzdanie sa a toto postúpenie dlhu predstavujú takéto skutočnosti.
- 48 Na druhej strane sa VÚB v podstate domnieva, že za predpokladu, že informácie, ktoré má Súdny dvor k dispozícii v súvislosti s týmto postúpením a vzdaním sa práva, mu neumožňujú rozhodnúť o tomto návrhu na začatie prejudiciálneho konania na základe článku 100 ods. 2 rokovacieho poriadku, bude potrebné opätovne začať ústnu časť konania s cieľom objasniť skutočnosti, ktoré v tejto súvislosti považuje za relevantné.
- 49 Podľa článku 83 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora môže Súdny dvor kedykoľvek po vypočutí generálneho advokáta rozhodnúť o opätovnom začatí ústnej časti konania, najmä ak usúdi, že nemá dostatok informácií, alebo ak účastník konania uviedol po skončení tejto časti konania novú skutočnosť, ktorá môže mať rozhodujúci vplyv na rozhodnutie Súdneho dvora, alebo ak sa má vo veci rozhodnúť na základe tvrdenia, o ktorom sa nemali možnosť vyjadriť účastníci konania alebo subjekty oprávnené podľa článku 23 Štatútu Súdneho dvora Európskej únie.
- 50 Na úvod treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry nesúhlas účastníka konania vo veci samej alebo dotknutej osoby s návrhmi generálneho advokáta nemôže byť sám osebe dôvodom opodstatňujúcim opätovné začatie ústnej časti konania (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 16. februára 2023, Gallaher, C-707/20, EU:C:2023:101, bod 45 a citovanú judikatúru).

- 51 Z toho vyplýva, že nesúhlas banky VÚB s návrhmi generálnej advokátky nemôže sám osebe odôvodniť opätovné začatie ústnej časti konania.
- 52 V prejednávanej veci sa okrem toho Súdny dvor po vypočutí generálnej advokátky domnieva, že po skončení písomnej časti konania a po uskutočnení pojednávania má k dispozícii všetky informácie potrebné na rozhodnutie o tomto návrhu na začatie prejudiciálneho konania.
- 53 Účastníci konania vo veci samej a dotknuté osoby, ktoré sa zúčastnili na tomto konaní, a najmä VÚB, totiž mohli tak v písomnej, ako aj ústnej časti tohto konania uviesť právne a skutkové okolnosti, ktoré považovali za relevantné na to, aby umožnili Súdnemu dvoru odpovedať na otázky položené vnútroštátnym súdom. Okrem toho napriek tomu, že Súdny dvor výslovne požiadal, aby banka na pojednávaní zaujala stanovisko k odpovediam vnútroštátneho súdu na prvú žiadosť o vysvetlenie, ktorá bola banke VÚB zaslaná 7. júna 2022 a ktorá sa týkala najmä právneho a skutkového rámca prejudiciálnych otázok, žalovaná VÚB sa rozhodla na pojednávaní nezúčastniť. Ďalej pokiaľ ide o vzdanie sa záložného práva zatažujúceho nehnuteľnosť a postúpenie dlhu, ako aj ich dôsledky na účely uplatnenia článku 100 ods. 2 rokovacieho poriadku, treba konštatovať, že tieto skutočnosti nemôžu mať vplyv na rozhodnutie, ktoré má Súdny dvor prijať, vzhľadom na úvahy uvedené v bodoch 40 až 45 tohto rozsudku.
- 54 Napokon návrhy na opätovné začatie ústnej časti konania, ktoré podala VÚB, neodhaľujú žiadnu novú skutočnosť, ktorá by mohla mať vplyv na rozhodnutie, ktoré má Súdny dvor vydať.
- 55 Za týchto podmienok nie je potrebné nariadiť opätovné začatie ústnej časti konania.

O prejudiciálnych otázkach

O prípustnosti

- 56 VÚB v podstate tvrdí, že prejudiciálne otázky týkajúce sa výkladu smernice 93/13 sú neprípustné z dôvodu, že nie sú užitočné na účely vyriešenia sporu a sú hypotetické, keďže nijako nesúvisia s predmetom sporu vo veci samej. V tejto súvislosti v podstate uvádza, že žalobcovia vo veci samej systematicky a závažne porušovali svoje zmluvné povinnosti, takže výkon záložného práva v každom prípade bol v súlade s testom proporcionality podľa kritérií uvedených v rozsudku zo 14. marca 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, bod 73).
- 57 Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora pri otázkach týkajúcich sa výkladu práva Únie položených vnútroštátnym súdom v rámci právnej úpravy a skutkových okolností, ktoré tento súd vymedzí na svoju vlastnú zodpovednosť a ktorých správnosť Súdnemu dvoru neprináleží preverovať, platí prezumpcia relevantnosti. Súdny dvor môže odmietnuť rozhodovať o prejudiciálnej otázke položenej vnútroštátnym súdom v zmysle článku 267 ZFEÚ iba vtedy, ak najmä požiadavky na obsah návrhu na začatie prejudiciálneho konania uvedené v článku 94 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora nie sú splnené, pokiaľ je zjavné, že výklad alebo posúdenie platnosti predpisu Únie, o ktoré žiada vnútroštátny súd, nemá žiadny vzťah k existencii alebo predmetu sporu vo veci samej, alebo pokiaľ ide o hypotetický problém (rozsudok z 20. októbra 2022, Koalícia „Demokratická Bãlgarija – Obedinenie“, C-306/21, EU:C:2022:813, bod 27 a citovaná judikatúra).

- 58 Takúto neexistenciu súvislosti alebo hypotetickú povahu položených otázok však nemožno založiť výlučne na tvrdení banky VÚB, že výkon záložného práva je v prejednávanej veci proporcionálny. Ako totiž uviedla generálna advokátka v bode 49 svojich návrhov, cieľom otázok týkajúcich sa výkladu smernice 93/13 nie je zistiť, či je to tak v prejednávanej veci, ale určiť, či je súd povinný preskúmať proporcionalitu možnosti, akú klauzula o predčasnej splatnosti zveruje veriteľovi, pokiaľ neexistuje takáto povinnosť súdu vo vnútroštátnej právnej úprave alebo judikatúre.
- 59 Požadovaný výklad ustanovení smernice 93/13 sa teda zdá byť nevyhnutný na vyriešenie sporu vo veci samej a prejudiciálne otázky nemajú hypotetickú povahu. V dôsledku toho sú tieto otázky prípustné.
- 60 Naproti tomu treba konštatovať, že – ako uvádza slovenská vláda a Európska komisia – vnútroštátny súd neposkytol informácie o právnej úprave a skutkovom stave, ktoré by preukazovali súvislosť medzi položenými otázkami a smernicou 2005/29. Vnútroštátny súd teda neposkytol informácie o súvislosti medzi uplatnením klauzuly o predčasnej splatnosti a existenciou nekalých obchodných praktík. Rovnako tento súd nespresňuje ani to, do akej miery by výkon záložného práva zafažujúceho nehnuteľnosť formou dobrovoľnej dražby mohol predstavovať nekalú obchodnú praktiku, ani dôvod, pre ktorý by bol výklad tejto smernice v tomto kontexte nevyhnutný na vyriešenie sporu vo veci samej.
- 61 Treba preto konštatovať, že požiadavky stanovené v článku 94 písm. c) rokovacieho poriadku nie sú splnené a že v súlade s judikatúrou pripomenutou v bode 57 tohto rozsudku sú prejudiciálne otázky neprípustné v rozsahu, v akom sa týkajú výkladu smernice 2005/29.

O prvej otázke

- 62 Z dôvodu, že prvá otázka sa v podstate týka rozsahu súdneho preskúmania práva veriteľa vyhlásiť splatnosť celého dlhu na základe klauzuly o predčasnej splatnosti, treba najskôr preskúmať, či v prejednávanej veci klauzula o predčasnej splatnosti spadá do pôsobnosti smernice 93/13. Podľa článku 1 ods. 2 uvedenej smernice totiž zmluvné podmienky, ktoré odrážajú záväzné zákonné alebo regulačné ustanovenia, nepodliehajú ustanoveniam tejto smernice.
- 63 Toto vylúčenie z uplatnenia režimu smernice 93/13, ktoré sa vzťahuje na ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré upravujú vzťah medzi zmluvnými stranami bez ohľadu na ich voľbu, a na ustanovenia, ktoré sa uplatnia automaticky, je odôvodnené skutočnosťou, že v zásade možno legitímne predpokladať, že vnútroštátny zákonodarcia našiel rovnováhu medzi všetkými právami a povinnosťami zmluvných strán niektorých kategórií zmlúv, t. j. rovnováhu, ktorú mal normotvorca Únie v úmysle výslovne zachovať (pozri v tomto zmysle rozsudky z 10. júna 2021, Prima Banka Slovensko, C-192/20, EU:C:2021:480, bod 32, a z 5. mája 2022, Zagrebačka banka, C-567/20, EU:C:2022:352, bod 57 a citovanú judikatúru).
- 64 Uvedené vylúčenie predpokladá splnenie dvoch podmienok, jednak musí teda zmluvná podmienka odrážať zákonné alebo regulačné ustanovenie a jednak musí byť toto ustanovenie záväzné (rozsudky z 10. septembra 2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, bod 78, a z 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 31).
- 65 Na účely určenia, či sú tieto podmienky splnené, Súdny dvor rozhodol, že vnútroštátnemu súdu prináleží overiť, či dotknutá zmluvná podmienka odráža záväzné ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré platia medzi zmluvnými stranami bez ohľadu na ich voľbu, alebo ustanovenia, ktoré sa uplatnia podporne, a teda automaticky, to znamená, ak neexistujú v tomto ohľade odlišné

dojednania medzi zmluvnými stranami (rozsudky z 10. septembra 2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, bod 79; z 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 32, a z 5. mája 2022, Zagrebačka banka, C-567/20, EU:C:2022:352, bod 55).

- 66 Z tohto hľadiska vnútroštátnemu súdu prislúcha preveriť, či sa na dotknutú podmienku vzťahuje článok 1 ods. 2 smernice 93/13 z hľadiska kritérií, ktoré vymedzil Súdny dvor, t. j. s prihliadnutím na povahu, všeobecnú štruktúru a ustanovenia dotknutých zmlúv o úvere, ako aj na právny a skutkový kontext, do ktorého patria, pričom treba zohľadniť skutočnosť, že vzhľadom na cieľ ochrany spotrebiteľa sledovaný touto smernicou sa výnimka uvedená v článku 1 ods. 2 tejto smernice vykladá reštriktívne (rozsudok z 5. mája 2022, Zagrebačka banka, C-567/20, EU:C:2022:352, bod 58 a citovaná judikatúra).
- 67 V prejednávanej veci sa s výhradou overenia vnútroštátnym súdom zdá, že ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré sú predmetom prvej otázky, konkrétne § 53 ods. 9 a § 565 Občianskeho zákonníka, sa odrážajú v ustanovení predmetnej zmluvy o úvere, konkrétne v klauzule o predčasnej splatnosti celého dlhu. Vnútroštátny súd v tejto súvislosti totiž uvádza, že táto klauzula „v podstate kopíruje“ tieto ustanovenia.
- 68 Podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka môže veriteľ v prípade zmluvy o spotrebiteľskom úvere splácanom v splátkach požiadať o zaplatenie celého úveru v súlade s § 565 tohto zákonníka, ak sa na tom dohodli zmluvné strany. Veriteľ si môže uplatniť toto právo najskôr tri mesiace od omeškania so zaplatením splátky a až po upovedomení spotrebiteľa minimálne pätnásť dní vopred.
- 69 Vnútroštátny súd vo svojej odpovedi na žiadosť Súdneho dvora o vysvetlenie v tejto súvislosti uviedol, že uvedené ustanovenia sa neuplatnia automaticky alebo štandardne v prípade absencie inej dohody medzi účastníkmi konania. Okrem toho, aj keď sa zmluvné strany v zmluve o úvere dohodli, že veriteľ môže požadovať predčasné splatenie požičanej sumy, veriteľ nie je povinný uplatniť toto právo. Vnútroštátny súd ďalej uznáva, že § 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktorý v podstate stanovuje, že zmluvné podmienky upravené spotrebiteľskou zmluvou sa nemôžu odchýliť od ustanovení tohto zákonníka v neprospech spotrebiteľa, nepriznáva ustanoveniam § 53 ods. 9 uvedeného zákonníka kogentnú povahu, keďže prvé uvedené ustanovenie umožňuje zmluvným stranám odchýliť sa od druhého ustanovenia, pokiaľ je to v prospech spotrebiteľa.
- 70 S výhradou overenia vnútroštátnym súdom, ktorý má jediný právomoc vykladať ustanovenia svojho vnútroštátneho práva, sa nezdá, že by sa klauzula o predčasnej splatnosti, ktorá veriteľovi umožňuje predčasne požadovať vrátenie celého dlžného zostatku v prípade nesplnenia zmluvných povinností zo strany dlžníka, mala kvalifikovať ako „podmienky, ktoré odrážajú záväzné zákonné alebo regulačné ustanovenia“ v zmysle článku 1 ods. 2 smernice 93/13, keďže vnútroštátne ustanovenia citované v bode 68 tohto rozsudku, ktoré sa v nej odzrkadľujú, nie sú kogentné, a teda nespĺňajú druhú podmienku vyžadovanú týmto článkom 1 ods. 2 na uplatnenie v ňom stanoveného vylúčenia.
- 71 V takomto prípade sa na takúto podmienku vzťahujú ustanovenia smernice 93/13, ako ich vykladá Súdny dvor.
- 72 Pokiaľ ide o meritum otázky, podľa ustálenej judikatúry v rámci spolupráce medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdnym dvorom, zakotvenej v článku 267 ZFEÚ, prislúcha Súdnemu dvoru poskytnúť vnútroštátnemu súdu odpoveď potrebnú na rozhodnutie vo veci, o ktorej vnútroštátny súd rozhoduje. Z tohto hľadiska je povinnosťou Súdneho dvora v prípade potreby preformulovať otázky, ktoré sú mu položené, a vykladať všetky ustanovenia práva Únie, ktoré vnútroštátne súdy

potrebujú na rozhodovanie o veciach, ktoré im boli predložené, aj keď tieto ustanovenia nie sú výslovne spomenuté v otázkach položených Súdnemu dvoru týmito súdmi (pozri v tomto zmysle najmä rozsudok zo 4. októbra 2018, Kamenova, C-105/17, EU:C:2018:808, bod 21 a citovanú judikatúru).

- 73 V tejto súvislosti treba konštatovať, že svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 3 ods. 1, článok 4 ods. 1, článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 v spojení s článkami 7 a 38 Charty vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej súdne preskúmanie nekalej povahy klauzuly o predčasnej splatnosti obsiahnutej v zmluve o spotrebiteľskom úvere nezohľadňuje proporcionalitu možnosti priznanej predajcovi alebo dodávateľovi uplatniť právo, ktoré mu vyplýva z tejto klauzuly, vzhľadom na kritériá súvisiace najmä so závažnosťou nesplnenia zmluvných povinností zo strany spotrebiteľa, takých ako výška splátok, ktoré neboli splatené vo vzťahu k celkovej výške úveru a dĺžke trvania zmluvy, ako aj s možnosťou, že uplatnenie uvedenej klauzuly povedie k tomu, že predajca alebo dodávateľ môže pristúpiť k vymáhaniu súm dlžných na základe tejto klauzuly predajcom rodinného obydla spotrebiteľa v mimosúdnom konaní.
- 74 V prvom rade treba pripomenúť, že vzhľadom na znevýhodnené postavenie, v ktorom sa spotrebiteľ nachádza vo vzťahu k predajcovi alebo dodávateľovi, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti, článok 6 ods. 1 smernice 93/13 stanovuje, že nekalé podmienky nie sú pre spotrebiteľa záväzné. V tomto kontexte a s cieľom zabezpečiť vysokú úroveň ochrany spotrebiteľov stanovenú v článku 38 Charty je vnútroštátny súd povinný posúdiť, a to aj *ex officio*, nekalú povahu zmluvnej podmienky patriacej do pôsobnosti smernice 93/13, a tým odstrániť nerovnováhu medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom, hneď ako je oboznámený s právnymi a so skutkovými okolnosťami potrebnými na tento účel (pozri v tomto zmysle rozsudky z 19. decembra 2019, Bondora, C-453/18 a C-494/18, EU:C:2019:1118, bod 40, ako aj zo 17. mája 2022, Ibercaja Banco, C-600/19, EU:C:2022:394, body 35 až 37).
- 75 V druhom rade v súvislosti s kritériami, podľa ktorých sa má uskutočniť súdne preskúmanie, treba pripomenúť, že článok 3 ods. 1 a článok 4 ods. 1 smernice 93/13 spoločne definujú všeobecné kritériá umožňujúce posúdiť nekalú povahu zmluvných podmienok podliehajúcich ustanoveniam smernice (rozsudok z 3. júna 2010, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, EU:C:2010:309, bod 33).
- 76 Tým, že článok 3 ods. 1 smernice 93/13 odkazuje na pojmy „dobrá viera“ a „značná nerovnováha“ v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy ku škode spotrebiteľa, len abstraktne definuje prvky, ktoré pripisujú zmluvnej podmienke, ktorá nebola individuálne dohodnutá, nekalú povahu (rozsudok z 26. januára 2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, bod 58 a citovaná judikatúra).
- 77 Na účely určenia, či podmienka spôsobuje „značnú nerovnováhu“ v právach a povinnostiach strán vyplývajúcich zo zmluvy na škodu spotrebiteľa, treba predovšetkým zohľadniť právne predpisy uplatňované vo vnútroštátnom práve v prípade absencie dohody medzi zmluvnými stranami v tomto zmysle. Na základe takejto porovnávacej analýzy môže vnútroštátny súd posúdiť, či a prípadne do akej miery je právne postavenie spotrebiteľa vyplývajúce zo zmluvy nevýhodnejšie než právne postavenie zakotvené v platnom vnútroštátnom práve (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. marca 2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, bod 68).

- 78 Pokiaľ ide o otázku, za akých okolností dôjde k takejto nerovnováhe „napriek požiadavke [dobrej viery]“, vnútroštátny súd musí vzhľadom na šestnásť odôvodnenie smernice 93/13 na tento účel overiť, či by predajca alebo dodávateľ, ktorý zaobchádza so spotrebiteľom čestne a rovnocenne, mohol rozumne očakávať, že by tento spotrebiteľ súhlasil s takouto podmienkou po individuálnej dohode (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 14. marca 2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, bod 69, a z 10. júna 2021, BNP Paribas Personal Finance, C-609/19, EU:C:2021:469, bod 66).
- 79 Okrem toho podľa článku 4 ods. 1 tejto smernice sa nekalosť zmluvných podmienok hodnotí so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, na ktoré bola zmluva uzatvorená a na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy v dobe uzatvorenia zmluvy a na všetky ostatné podmienky uvedenej zmluvy alebo inej zmluvy, od ktorej uvedená zmluva závisí.
- 80 Konkrétne v súvislosti s klauzulou obsiahnutou v zmluve o dlhodobom hypotekárnom úvere určujúcou podmienky, za ktorých je veriteľ oprávnený požadovať predčasné splatenie úveru, akou je klauzula o predčasnej splatnosti, Súdny dvor už mal príležitosť stanoviť kritériá, na základe ktorých môže vnútroštátny súd zistiť prípadnú nekalú povahu tejto podmienky, ako to pripomenula generálna advokátka v bode 74 svojich návrhov.
- 81 Súdny dvor opakovane rozhodol, že na účely určenia, či zmluvná podmienka o predčasnej splatnosti hypotekárneho úveru spôsobuje značnú nerovnováhu v neprospech spotrebiteľa, je relevantná najmä otázka, či právo predajcu alebo dodávateľa požadovať splatenie celého úveru je podmienené tým, že spotrebiteľ nesplní povinnosť, ktorá je v rámci predmetného zmluvného vzťahu podstatná, či sa toto právo priznáva v prípadoch, v ktorých je takéto nesplnenie povinnosti dostatočne závažné z hľadiska doby splácania úveru a jeho výšky, či toto právo predstavuje odchýlku od právnych predpisov uplatniteľných v danej oblasti pri neexistencii osobitných zmluvných ustanovení, a či vnútroštátne právo stanovuje primerané a účinné prostriedky, ktoré spotrebiteľovi, na ktorého sa takáto podmienka uplatní, umožnia, aby odvrátil účinky takejto splatnosti úveru (pozri v tomto zmysle rozsudok z 26. januára 2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, bod 66 a citovanú judikatúru).
- 82 Z toho vyplýva, že vnútroštátny súd pri posudzovaní prípadnej nekalej povahy zmluvnej podmienky musí najmä preskúmať proporcionality práva priznaného veriteľovi požadovať na základe tejto podmienky všetky dlžné sumy, čo znamená, že tento súd zohľadní najmä závažnosť nesplnenia zmluvných povinností zo strany spotrebiteľa, akými sú výška nezaplatených splátok vo vzťahu k celkovej výške úveru a k dĺžke trvania zmluvy.
- 83 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že kritériá stanovené v rozsudku z 26. januára 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60), na posúdenie nekalej povahy zmluvnej podmienky týkajúcej sa splatnosti celého dlhu z dôvodu nesplnenia povinností zo strany dlžníka v určitej obmedzenej lehote nie sú kumulatívne ani alternatívne, ani taxatívne (pozri v tomto zmysle rozsudok z 8. decembra 2022, Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest, C-600/21, EU:C:2022:970, body 30 a 31).
- 84 Z toho vyplýva, že súdne preskúmanie proporcionality tejto podmienky sa musí prípadne vykonať na základe dodatočných kritérií. Vzhľadom na účinky, ktoré môže mať klauzula o predčasnej splatnosti vložená do zmluvy o spotrebiteľskom úvere zabezpečenom nehnuteľnosťou slúžiacou ako rodinné obydlie, o akú ide vo veci samej, vnútroštátny súd pri posudzovaní nekalej povahy práva, ktoré táto klauzula priznáva veriteľovi, musí vo svojom preskúmaní prípadnej zmluvnej

nerovnováhy spôsobenej uvedenou klauzulou zohľadniť okolnosť, že jej uplatnenie môže prípadne viesť k tomu, že veriteľ bude vymáhať sumy dlžné na základe tejto klauzuly predajom tejto nehnuteľnosti v mimosúdnom konaní.

- 85 Z tohto hľadiska je tento súd pri svojom posúdení prostriedkov umožňujúcich spotrebiteľovi odvrátiť účinky splatnosti všetkých súm dlžných na základe zmluvy o úvere povinný zohľadniť dôsledky vystahovania spotrebiteľa a jeho rodiny z obydlija, v ktorom majú hlavné bydlisko. V práve Únie predstavuje právo na obydlie základné právo zaručené článkom 7 Charty, ktoré musí vnútroštátny súd zohľadniť pri vykonávaní smernice 93/13. V tejto súvislosti Súdny dvor zdôraznil dôležitosť toho, aby tento súd disponoval predbežnými opatreniami umožňujúcimi prerušenie, prípadne zmarenie protiprávneho exekučného konania týkajúceho sa nehnuteľnosti zataženej hypotékou v prípade, keď je prijatie takýchto opatrení potrebné na zabezpečenie účinnosti ochrany zaručenej smernicou 93/13 (pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. septembra 2014, Farkas, C-34/13, EU:C:2014:2189, body 63 až 66).
- 86 Ak by na základe vyššie uvedených kritérií vnútroštátny súd v rámci svojho posúdenia nekalej povahy klauzuly o predčasnej splatnosti konštatoval, že v prejednávanej veci právo priznané banke VÚB požadovať predčasné splatenie celého zostatku dlhu vyplývajúceho z predmetnej zmluvy o úvere, zabezpečeného rodinným obydliím žalobcov vo veci samej, umožňuje tomuto predajcovi alebo dodávateľovi vykonať toto právo bez toho, aby musel zohľadniť závažnosť nesplnenia povinnosti zo strany spotrebiteľov vo vzťahu k poskytnutej sume a dĺžke trvania úveru, toto konštatovanie by tento súd mohlo viesť k tomu, že by musel uznať túto klauzulu za nekalú, keďže s ohľadom na všetky okolnosti, za ktorých bola táto zmluva uzavretá a o ktorých mohol predajca alebo dodávateľ vedieť v čase jej uzavretia, spôsobila značnú nerovnováhu ku škode spotrebiteľov napriek požiadavke dobrej viery.
- 87 Pokiaľ sa v dôsledku tejto analýzy vyhlási klauzula za nekalú, prináleží tomuto súdu, aby vylúčil jej uplatnenie tak, aby už nevyvolávala záväzné účinky voči spotrebiteľovi, pokiaľ proti tomu tento spotrebiteľ nenamieta (rozsudok zo 16. júla 2020, Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 a C-259/19, EU:C:2020:578, bod 50).
- 88 Z tohto hľadiska podmienky stanovené vnútroštátnym právom, na ktoré odkazuje článok 6 ods. 1 smernice 93/13, teda nemôžu mať vplyv na podstatu práva, ktoré spotrebiteľom priznáva toto ustanovenie, a to nebyť viazaný podmienkou, ktorá bola vyhlásená za nekalú (rozsudok z 26. januára 2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, bod 51 a citovaná judikatúra).
- 89 Pri neexistencii takéhoto preskúmania by totiž bola ochrana spotrebiteľa neúplná a nedostatočná a nepredstavovala by dostatočný ani účinný prostriedok na zabránenie používania tohto druhu podmienok, čo je v rozpore s tým, čo vyžaduje článok 7 ods. 1 smernice 93/13 (rozsudok z 26. januára 2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, bod 52 a citovaná judikatúra).
- 90 Vzhľadom na všetky vyššie uvedené dôvody treba na prvú otázku odpovedať tak, že článok 3 ods. 1, článok 4 ods. 1, článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 v spojení s článkami 7 a 38 Charty sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej súdne preskúmanie nekalej povahy klauzuly o predčasnej splatnosti obsiahnutej v zmluve o spotrebiteľskom úvere nezohľadňuje proporcionalitu možnosti priznanej predajcovi alebo dodávateľovi uplatniť právo, ktoré mu vyplýva z tejto klauzuly, s ohľadom na kritériá súvisiace najmä so závažnosťou nesplnenia zmluvných povinností zo strany spotrebiteľa, takých ako výška splátok, ktoré neboli splatené vo vzťahu k celkovej výške úveru a dĺžke trvania zmluvy, ako aj

s možnosťou, že uplatnenie uvedenej klauzuly povedie k tomu, že predajca alebo dodávateľ môže pristúpiť k vymáhaniu súm dlžných na základe tejto klauzuly predajom rodinného obydlia spotrebiteľa v mimosúdnom konaní.

O druhej otázke

- 91 Vzhľadom na odpoveď na prvú otázku nie je potrebné odpovedať na druhú otázku.

O trovách

- 92 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (štvrtá komora) rozhodol takto:

Článok 3 ods. 1, článok 4 ods. 1, článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách v spojení s článkami 7 a 38 Charty základných práv Európskej únie

sa majú vykladať v tom zmysle, že:

bránia vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej súdne preskúmanie nekalej povahy klauzuly o predčasnej splatnosti obsiahnutej v zmluve o spotrebiteľskom úvere nezohľadňuje proporcionalitu možnosti priznanej predajcovi alebo dodávateľovi uplatniť právo, ktoré mu vyplýva z tejto klauzuly, s ohľadom na kritériá súvisiace najmä so závažnosťou nesplnenia zmluvných povinností zo strany spotrebiteľa, takých ako výška splátok, ktoré neboli splatené vo vzťahu k celkovej výške úveru a dĺžke trvania zmluvy, ako aj s možnosťou, že uplatnenie uvedenej klauzuly povedie k tomu, že predajca alebo dodávateľ môže pristúpiť k vymáhaniu súm dlžných na základe tejto klauzuly predajom rodinného obydlia spotrebiteľa v mimosúdnom konaní.

Podpisy